111513 ـ روزه‌دار اجازه دارد که اگر در مورد طلوع فجر شک دارد به خوردن ادامه دهد و در صورت شک دربارۀ اینکه آیا مغرب شده است، حق ندارد روزه‌اش را بخورد

سوال

۱ـ برای روزه‌دار جایز نیست که افطار کند مگر آنکه مطمئن شود یا بر اساس گمان غالبش غروب شده باشد، بنابراین اگر در حالی که شک دارد خورشید غروب کرده یا خیر، افطار کند سپس بعدا برایش ثابت شود که هنگام افطارش غروب نشده، روزۀ آن روز را قضا می‌کند. ۲ـ کسی که شک داشته باشد که طلوع فجر رخ داده یا خیر و در این حالت بخورد یا بنوشد، روزه‌اش صحیح است. سؤال من این است: چرا در مورد اولی باید قضای آن روز را به جای آورد اما در مسئلۀ دوم قضای آن روز واجب نیست؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

روزه‌دار در صورتی که دربارۀ غروب خورشید شک داشته باشد و روزه‌اش را بخورد، باید قضایش را به جای آورد، زیرا الله تعالی می‌فرماید:

ثُمَّ أَتِمُّواْ الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ [بقره: ۱۸۷]

(سپس روزه را تا [فرا رسیدن] شب به اتمام برسانید).

شب نیز با غروب خورشید آغاز می‌شود و او مطمئن است که در هنگام روز است بنابراین نباید افطار کند مگر وقتی که مطمئن شود یا بر گمانش غالب شود که خورشید غروب کرده است زیرا اصل بر ماندن روز است و از این اصل جابجا نمی‌شود مگر با یقین یا با غلبۀ ظن.

اما روزه‌داری که دربارۀ طلوع فجر شک دارد و [مطمئن نیست وقت فجر شده] و خورده و نوشیده، روزه‌اش را قضا نمی‌کند زیرا الله تعالی می‌فرماید:

وَكُلُواْ وَاشْرَبُواْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ [بقره: ۱۸۷]

(و بخورید و بیاشامید تا رشتۀ سپید بامداد از رشتۀ سیاه [شب] بر شما نمودار شود).

و این دال بر جواز خوردن و نوشیدن تا پیش از اطمینان از طلوع فجر است. همچنین او یقین داشت که در هنگام شب [در حال خوردن و نوشیدن] است بنابراین خوردن و نوشیدن بر او حرام نیست، مگر آنکه مطمئن شود فجر طلوع کرده است، زیرا اصل بر بقای شب است.

پاسخ سؤال شمارهٔ (38543) را ببینید.